

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

PM
2016-01-14 Ärendenr:
NV-08533-15

Goda exempel - miljöledning och energieffektivisering

Innehåll

Inledning	3
Miljöpolicy.....	4
Statens fastighetsverk.....	4
Statistiska centralbyrån	4
Högskolan Dalarna.....	5
Koppling mellan aktiviteter - miljömål - handlingsplan - måluppfyllelse.....	6
Statens veterinärmedicinska anstalt	6
Tekniska muséet.....	7
Energieffektivitet	9
Riksantikvarieämbetet.....	9
Sveriges domstolar	9
Umeå Universitet	9
Länsstyrelserna.....	10
Miljöpolicy.....	10
Miljömål.....	10
Måluppfyllelse	11

Inledning

I denna rapport redovisas goda exempel på miljöpolicy, miljömål och miljöuppfyllelse samt energieffektivisering ur redovisningen *Miljöledning i staten 2014* (rapport 6669).

När det gäller miljöpolicy är exemplen hämtade från Högskolan Dalarna, Statens fastighetsverk och Statistiska centralbyrån.

Statens veterinärmedicinska anstalt och Tekniska muséet har i sin redovisning en tydlig koppling mellan aktiviteter med en betydande indirekt miljöpåverkan, de interna miljömålen, handlingsplanen med åtgärder och måluppfyllelsen.

Riksantikvarieämbetet, Domstolsverket och Umeå universitet är exempel på myndigheter som ligger långt fram i energieffektiviseringsarbetet.

Bland länsstyrelserna finns flera goda exempel när det gäller miljöpolicy, formulering av mål och redovisning av måluppfyllelse. I denna sammanställning har länsstyrelserna i Värmland, Gotland och Jämtland valts ut.

Förhoppningsvis kan dessa exempel tjäna som inspirationskälla för andra statliga myndigheter.

Miljöpolicy

En miljöpolicy bör innehålla en koppling till allmänna principer för miljöarbetet såsom hållbar utveckling, generationsmålet och de nationella miljökvalitets-målen. Miljöpolicyen bör vara anpassad till kärnverksamheten och dess betydande direkta och indirekta miljöpåverkan. Miljöpolicyen ska vara vägledande i arbetet med att upprätta de interna miljömålen.

Statens fastighetsverk

Statens fastighetsverk (SFV) ska förvalta sina fastigheter (byggnader och mark) på ett långsiktigt hållbart sätt. Vår verksamhet ska verka för ett hållbart samhälle där klimatpåverkan är begränsad och att nationella miljökvalitetsmål uppnås. Engagemang och kunskap hos chefer och medarbetare inom SFV är en förutsättning för framgång i detta arbete.

Med utgångspunkt från lagar och andra krav uppnår vi detta genom att:

- energianvändningen effektiviseras kontinuerligt samtidigt som vi styr mot förnyelsebara källor
- transporter effektiviseras och styrs mot transportmedel som drivs av förnyelsebara energikällor vid såväl drift, byggproduktion som tjänsteresor.
- landskapen brukas och förvaltas så att sociala värden, biologisk mångfald och biologiskt kulturarv bevaras och utvecklas
- materialanvändning och avfallshantering sker med god resurshushållning och genom ett livscykel tänkande
- föroreningar från verksamhet och fastigheter minimeras samt användning av miljöstörande ämnen begränsas
- arbeta aktivt tillsammans med hyresgäster och arrendatorer för att minska negativ inverkan på miljön

Statens fastighetsverk ska verka för att uppnå ständiga förbättringar så att miljöbelastningen minskar, natur- och kulturmiljöer bevaras samt att kunskap om miljö- och kulturmiljöfrågor sprids till våra intressenter.

Statistiska centralbyrån

Av förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter följer att SCB ska fastställa en miljöpolicy för verksamheten. Miljöpolicyen ska bidra till en hållbar utveckling och till att nå de nationella miljökvalitetsmålen.

SCB ansvarar för att producera officiell statistik och annan statlig statistik av god kvalitet som underlag för allmän information, utredningsverksamhet och forskning.

I denna verksamhet ska även ingå att beakta direkta och indirekta miljöaspekter.

Miljömedvetenhet ska ingå som en naturlig del i vårt dagliga arbete och vi ska:

- * verka för att kunder, användare och anställda blir medvetna om statistikens möjligheter att utgöra underlag för beslut i miljöfrågor,
- * förebygga och minimera vår negativa miljöpåverkan genom att väga in miljöhänsyn vid t.ex. upphandling, avrop och inköp av varor och tjänster samt vid tjänsteresor,
- * hushålla med materiella resurser och energi samt hantera vårt avfall på ett miljöriktigt sätt,
- * utvärdera och ständigt förbättra vårt sätt att arbeta i syfte att minska vår negativa miljöpåverkan,
- * vara uppdaterade på lagstiftningen på miljöområdet.

Högskolan Dalarna

Vid Högskolan Dalarna bedrivs forskning och utbildning inom naturvetenskap, teknik, medicin, humaniora och samhällsvetenskap. I högskolans uppdrag ingår även att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet.

Till grund för miljöarbetet ligger gällande miljölagstiftning och av riksdagen fastställda handlingsprogram för miljöarbetet i Sverige. Högskolan ska stimulera till konkreta åtgärder som främjar hållbar utveckling.

Detta ska ske genom att

- * miljötänkande och miljöaspekter ska så långt som möjligt integreras i allt beslutsfattande och i all verksamhet inom högskolans arbetsenheter
- * miljöhänsyn ska tas vid upphandling av varor och tjänster, vid förvaltning av högskolans resurser, samt vid omhändertagande av restprodukter
- * skapa möjligheter för anställda och studenter att skaffa kunskap och förståelse för miljöaspekter i samhällsutvecklingen, och därmed förutsättningar att kunna bidra till en ekologiskt hållbar utveckling
- * uppmuntra till utbildning och forskning kring miljöfrågor och sprida forskningsresultat om miljöfrågor till allmänhet och beslutsfattare
- * i samverkan med näringsliv och samhälle verka för hållbar utveckling
- * lagar och andra krav ska utgöra miniminivå i allt arbete för hållbar utveckling

Koppling mellan aktiviteter - miljömål - handlingsplan - måluppfyllelse

Statens veterinärmedicinska anstalt

Aktiviteter med betydande direkt och indirekt miljöpåverkan

Avfall och återvinning
Energianvändning
Materialförbrukning och försäljning
Tjänsteresor
Rådgivning
Upphandling och inköp

Interna miljömål

1. Energianvändningen minskar med 12 procent per kvadratmeter till 2015 jämfört med 2010.
2. Användningen av resfria mötesalternativ har ökat jämfört med 2013 års användning.
3. Rationell antibiotikaanvändning.

Handlingsplan och åtgärder

1. Fortsatt arbete i gemensam energigrupp med fastighetsägaren om olika effektiviseringar i lokalerna.
Informerat anställda på avdelningsmöten angående tips på besparingar. Informationen finns även på Intranätet.
2. Informerat om resfria alternativ till anställda. Rutin angående tjänsteresor har uppdaterats där resfria alternativ ytterligare har lyfts fram som ett alternativ. Programvaran för resfria möten har uppdaterats som medför nya och förbättrade funktioner.
3. Deltagit i forskningsprojekt om antibiotikaresistens, gjort resistensbestämningar på lab. deltagit i konferenser, seminarium m.m

Måluppfyllelse

1. Energianvändningen har minskat med 19 procent per kvadratmeter jämfört med 2010. Målet uppfyllt.
2. Statistiken för år 2013 är inte fullständig då det skedde ett programbyte under året och statistik därmed "försvann" under en period. Vid interna revisioner och vid uppföljning av avdelningarnas aktiviteter för målet anges att målet är uppfyllt.
3. Under 2014 har experter från SVA, bland annat genom 60 föredrag, medverkat till ökad kunskap och medvetenhet hos målgrupper som veterinärer, läkare, universitetsstudenter och rådgivare. Antibiotikaanvändningen inom svensk djurhållning är i ett internationellt perspektiv låg. Målet anses uppfyllt.

Tekniska muséet

Aktiviteter med betydande direkt och indirekt miljöpåverkan

Direkt påverkan: Energianvändning, avfallsproduktion och tjänsteresor

Indirekt påverkan: Utställningar, skolverksamhet, program och utlokaliserad verksamhet.

Interna miljömål

1. Minska energiförbrukningen av el och värme
2. Öka andelen förnyelsebar energi
3. Förbättra systemet för källsortering
4. Fortsätta arbetet med att öka antalet anskaffningar med miljökrav.
5. Minska utsläpp av CO2 för transporter och tjänsteresor
6. Bibehålla och öka det stora antalet skolklasser som får undervisning i energi och klimatfrågor i utställningen Spelet om energin.
9. Genomföra ett antal program- och skolaktiviteter med miljötema.
10. Dokumentera, samla och visa föremål med koppling till miljöteknik.

Handlingsplan och åtgärder

1. Fortsatt arbete med byte till LED-lampor i utställningar samt installation av tids- och närvarostyrd belysning. Skrivare och kopiatorer med miljösparsystem liksom digital dokumenthantering av fakturor.
2. Förnyad upphandling av förnyelsebar el (80 % vattenkraft och 20 % vind). I museets magasin i Bro har en bergvärmeanläggning installerats som ersättning för den oljeeldade värmeanläggning som tidigare fanns där. I och med detta har museet reducerat utsläppet av koldioxid betydligt.
3. Användning av ny miljöstation.
4. Museet har under året genomfört alla upphandlingar efter de riktlinjer för miljökrav som utarbetades under 2012.
5. Museet har riktlinjer för att välja miljövänliga transportmedel där så är möjligt och medvetenheten ökar. Museet har en biogasbil i sin fordonspark.
6. Samarbete med Energirådgivningen i Stockholms län kring att få skolklasser till utställningen Spelet om energin har förnyats. Sedan öppningen 2009 har utställningen besökts av 1389 skolklasser. Huvuddelen av klasser har inför besöket gjort energismartuppgiften där elever fått undersöka vilka besparingar som kan göras i hemmet.
7. Program om skräp och återvinning; leksaksbytar - och klädbytarhelger. Program för skolan om energi och hållbar framtid - "Gnistan" - utvecklat tillsammans med bl a Vattenfall, Unga forskare och Svenska science center föreningen.
9. Museet har under året förvärvat och ställt ut föremål med koppling till miljöteknik,

Måluppfyllelse

1. Målet var att minska elförbrukningen genom att öka andelen LED-belysning. Mätningen av museets elförbrukning visar att målet uppfyllts.
2. Med el från vatten- och vindkraft och fjärrvärme från bioenergi använder museet nu uteslutande förnyelsebar energi.
3. Miljöstation med möjlighet att väga och mäta fraktioner har museet fått bättre möjlighet till mätning och uppföljning.
4. Museet har under året använt sig av de riktlinjer för miljökrav på upphandlingar som museet har. I förfrågningsunderlaget för upphandling av det nya science centret har stor vikt lagts vid miljökrav.
5. Införskaffandet av biogasbil under 2011 har medfört en minskning av CO2 utsläpp vid biltransporter.
6. Museet mål för antal skolklasser i Spelet om energin har uppnåtts. Utvärdering av lärarnas omdömen om utställningen ger 4,5 på en skala till fem, vilket är den högsta sedan utställningen öppnade 2009.
7. De många aktiviteter som museet anordnat inom området miljö/klimat har varit välbesökta och uppskattade.
9. Genom att ställa ut aktuell miljöteknik bidrar museet till att sprida kunskap om området.

Energieffektivitet

Riksantikvarieämbetet

Under 2014 har Riksantikvarieämbetet gjort en översyn av skrivare och upphandlat en ny lösning för utskrifter. Det har inneburit minskat antal skrivare från 57 till endast 22 stycken. De 35 skrivarna som tagits bort använde cirka 2000 kWh/år vilket då blir en besparing på cirka 70 MWh/år.

Sveriges domstolar

Domstolsverket ställer krav på energieffektiviseringsåtgärder i samband med nybyggnation, renoveringar och ombyggnationer av domstolar. Detta har resulterat i installation av ny energieffektiv belysning, ny ventilation, tilläggsisolering, nya fönster, ny styrutrustning med mera på flera domstolar. Vid ny- eller tillbyggnationer är målet att få en mycket energieffektiv anläggning och diskussion sker alltid med fastighetsägaren i syfte att bygga ”nära nollenergihus”.

Under 2014 påbörjades en utfasning av äldre utrustning i Domstolsverkets serverhall i Jönköping. Detta har sänkt energibehovet avsevärt. Energibesparingen är hittills 428 MWh el och 419 MWh kyla, motsvarande 35 % för serverhallen. Besparingen bedöms bli ytterligare något större för 2015 då utfasningen först påbörjades under våren 2014.

Umeå Universitet

Umeå Universitet har systematiskt arbetat med energifrågorna de senaste åren och som en följd av arbetet har en minskning av årlig energianvändning per årsarbetskraft och kvadratmeter har skett med 15 procent i jämförelse med år 2012.

Den totala energibesparingen från år 2012 till år 2014 motsvarar en besparing på ca 232 normalstora villors årliga användning av energi. Umeå universitet driver gemensamma energieffektiva åtgärder tillsammans med fastighetsägaren.

Länsstyrelserna

Miljöpolicy

Länsstyrelsen i Värmland beskriver i sin miljöpolicy kopplingen till de nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Miljöpolicyen beskriver deras verksamhet tydligt vilket skapar förståelse för länsstyrelsens direkta och indirekta miljöpåverkan. Vidare beskriver de att de ska sträva efter att minska den negativa miljöpåverkan (bl.a. sträva efter 100 % förnybar energianvändning) men lyfter också fram att de ska öka sin positiva indirekta miljöpåverkan.

Länsstyrelsen gör skillnad

Länsstyrelsen har i uppdrag att verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen ska därför verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Miljömålen ska utgöra en av grunderna för ställningstagande och prioritering av Länsstyrelsens uppdrag. Detta omfattar bland annat framtagande av planer, strategiska dokument, utredningar, remisser, tillsyn och prövning, granskning av kommunala planer, stöd och bidragsgivning, skötsel- och restaureringsinsatser. Detta är ett led i att nå vår vision om en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling i hela Värmland.

Miljöpolicyen innebär att Länsstyrelsen ska:

- Sträva efter 100 % förnybart i vår energianvändning.*
- Sträva efter att minimera vår förbrukning av naturresurser.*
- Sträva efter att ständigt förbättra vårt miljöarbete och förebygga föroreningar.*
- Verka för att minska negativ miljöpåverkan och att öka positiv miljöpåverkan som indirekta effekter av vårt arbete.*
- Vara ett föredöme från miljösynpunkt och med kunskap och engagemang inspirera andra aktörer att ta ökad miljöhänsyn.*
- Fortlöpande öka vår kompetens i miljöfrågor och tillämpa dem inom respektive arbetsområden.*

Miljömål

Länsstyrelsen Gotland beskriver dels långsiktiga mål fram till 2020 men även mätbara mål för direkt och indirekt miljöpåverkan 2014. Länsstyrelsen anger t.ex. att all el till länsstyrelsens verksamhet ska komma från förnybara energikällor vid utgången av 2014.

Miljöledningsmål fram till 2020

Länsstyrelsen ska minska utsläppen av växthusgaser från den egna verksamheten med 50 % mellan 2012-2020.

Länsstyrelsen ska minska den totala mängden använd energi per anställd med 25 % mellan 2012 och 2020 exklusive flyg.

Ingen fossil energi skall användas för uppvärmning av bostäder eller lokaler 2020.

Miljöledningsmål för 2014

1. Länsstyrelsen ska minska sina utsläpp av koldioxidekvivalenter från tjänsteresor med flyg räknat i kg/arbetskraft, jämfört med 2013.

2. Länsstyrelsen ska minska sina utsläpp av koldioxidekvivalenter från tjänsteresor med bil med 10 %, räknat i kg/arbetskraft, jämfört med 2013. Energiåtgången/körd sträcka ska minska.
3. Länsstyrelsen ska minska den totala energianvändningen per anställd jämfört med 2013.
4. All el till länsstyrelsens verksamheter skall vid utgången av 2014 komma från förnybara källor.
5. Vid alla upphandlingar och andra inköp ska en bedömning av miljöpåverkan göras och miljökrav ställas när det är relevant.
6. Länsstyrelsen ska källsortera sitt avfall fullt ut enligt kommunala anvisningar och lämna detta för omhändertagande och återvinning.
7. Länsstyrelsen ska verka för att klimatpåverkan från resor till möten arrangerade av länsstyrelsen minskar.

Måluppfyllelse

Länsstyrelsen i Jämtland har en tydlig struktur och koppling mellan interna miljömål och måluppfyllelse i sin redovisning. Det beskrivs tydligt om respektive miljömål har uppfyllts eller inte och måluppfyllelsen beskrivs utifrån angivna måttal. Även utfallet av det regionala miljömålsarbetet beskrivs i rapporteringen.

Måluppfyllelse

Utfall för tjänsteresor och transporter

- Uppnå en trend med minskat antal flygresor 2015. De tre senaste åren har vi en trend med minskat antal resor. Mellan 2012 & 2014 har antalet minskat ca 40 %. För 2014 ökade dock utsläppen p.g.a. flera långväga studieresor utomlands. Ett annat skäl till att resorna inte är ännu färre är att det varit periodbyte i EU-programmen vilket kan ha lett till ökat resande för förhandlingar etc. Underlaget för 2012-2013 är dock enligt uppgift från leverantörer inte lika säkert som för 2014. Uppnått.

- Öka antalet webbmöten som ersatt en resa. Bedöms vara uppnått då enheterna rapporterar att Lync används flitigt. Användningen av IT-baserade möteslösningar är god inom länsstyrelserna. Sedan april 2012 genomförs månatliga mätningar avseende länsstyrelsernas användning av Lync för distansmöten. Medelvärden för en normalmånad under 2014 var:

- 12 817 tvåpartssamtal (en ökning med 2 329 samtal sedan 2013)
- 3 127 flerpartssamtal (en ökning med 711 samtal sedan 2013)
- 3 604 mötestimmar, gäller tre eller fler deltagare (en ökning med 659 timmar sedan 2013)

- 1 073 olika mötesorganisatörer för möten med tre eller fler deltagare

- Genomsnittstid för möten med tre eller fler deltagare var 69 minuter

Ett rimligt antagande är att många av flerpartssamtalen ersatt fysiska möten, med vidhängande persontransporter och klimatbelastning. Lync fungerar både inom länsstyrelsen och med externa deltagare samt via mobiltelefon.

- Etablera webbaserad utbildning om Eco-driving på intranätet 2014, Uppnått

- Utbildningskurs i praktisk Eco-driving ingår i utbildningsutbudet. Uppnått.

Utfall för elförbrukning

- 90 procent av medarbetarna, stänger av datorer nattetid.

Enligt kontroll natten 10/11 dec. stod ca 55 av 234 datorer på. Det är dock inte helt klart

vad detta står för. Vid visuell kontroll 4 dec upptäcktes bara två datorer som stod på vid huvudkontoret i Östersund.

- 100 procent av medarbetarna släcker lampor när de går hem för dagen. I princip uppnått vid visuell kontroll 4 december.

Utfall för pappersförbrukning

- System för mätning av pappersförbrukning etablerat. Uppnått.

- Totalantalet utskrifter minskar. Trenden för åren 2012 till 2014 visar på att antalet utskrifter totalt minskar men vi har en marginell ökning för 2014. Länsstyrelsen i Jämtlands län har i första kvartalet det fjärde lägsta antal skrivarklick -svartvitt och färgper användare bland alla länsstyrelser. Detta trots att Jämtland inte infört pullprint vilket anses ge ännu färre utskrifter. Pullprint har inte införts då nuvarande skrivare inte är "slutförbrukade" än. Länsstyrelsekollektivet har minskat sina utskrifter med 11 procent jämfört med samma period året innan och Pullprint bedöms vara en viktigt och bidragande faktor.

- Andelen svartvita utskrifter av totala antalet utskrifter ska öka. Har ökat marginellt från 62 till 64 procent. Uppnått

- Minska antalet trycksaker. Vi har infört en fråga om distributionsplan vid beställning av trycksaker vilket bedöms ha påverkat minskat antalet tryckta exemplar i enskilda fall.

Utfall upphandling

- Andelen av anskaffningsvärdet som har miljökrav ska årligen öka.

- Andelen av antalet anskaffningarna som har miljökrav ska årligen öka.

Utfall se del 3 Miljökrav i upphandling.

Utfall av miljömålsarbetet

Varje år redovisas resultatet i form av utförda åtgärder och en bedömning av måluppfyllelse görs. Målen ska vara uppnådda till år 2020. Av de 15 miljömålen som berör länet, så samordnar Länsstyrelsen bedömningen av elva av målen, Skogsstyrelsen ett mål, resterande tre bedöms på nationell nivå. Enligt aktuell bedömning så är det bara ett mål som kommer att nås, fyra bedöms som nära att nås och tio mål bedöms inte vara uppnådda år 2020. Länsstyrelsen beskriver i sin bedömningstext varför målen inte nås och vad som behövs för att nå målen till 2020. Bedömningarna beslutas av Länsstyrelsens ledning.